

רב ארי קילסון: מראי מקומות- כתובות דף ס"ו

- (א) **והא כי אתא רבין וכו'- פרש"י**, וקס"ד דמציאתה הוי כהעדפה שלא ע"י הדחק, וכיון דהעדפה שלא ע"י הדחק לכ"ע לבעלה, א"כ היכי פליגי במציאתה. והק' **תוס'**, איך נקטי' השתא לדבר פשוט דכי היכי דכ"ע מודו דהעדפה שלא ע"י הדחק לבעל, ה"ה מציאה, הא בריש סוגיין נקט הגמ' להיפוך, דטפי מסתבר לומר דמציאתה לעצמה מלומר דהעדפה ע"י הדחק לעצמה. עוד הק' **הפני יהושע**, מה שייך לדמות מציאה להעדפה שלא ע"י הדחק, הא מציאה לבעלה משום איבה, והעדפה ע"י הדחק לבעלה משום מעה כסף, ומה דאמרי' דכ"ע מודו דהעדפה ע"י לבעלה, היינו משום דמסתמא ליכא מאן דפליג אהאי תקנתא דתחת מעה כסף. ות"י הפנ"י דחדא מתרצתא בחברתה, דהגמ' עכשיו נקט סברת רבא דאיפוך, דס"ל דמציאת אשה לבעלה כרבנן, וכיון שהוא משום איבה דמזונות, א"כ ודאי י"ל דהעדפה צריך להיות לבעלה משום איבה דמזונות, ואם כ"ע מודו דהעדפה ע"י הדחק לבעל, א"כ ע"כ זהו משום דודאי יש סברא דאיבה, וא"כ, איך פליגי במציאה.
- (ב) **כי פליגי בהעדפה ע"י הדחק- פרש"י**, כגון שדחקה עצמה והעדיפה. פי' **רעק"א**, דהיינו דהעדיפה טפי מחמש סלעים. והק' **רעק"א**, אף דבס"ד ודאי צריכין לפרש כן, דהעדפה היינו טפי מה' סלעים, דאל"כ במה נקרא העדפה (כיון שהוא שלא ע"י הדחק), אבל למסקנא, דמייירי שהוא ע"י הדחק, דהיינו שדחקה עצמה ועשתה בלילה, א"כ י"ל דבאמת אף אם עדיין לא הגיעה לה' סלעים, מ"מ כיון דאינה צריכה לעשות רק כל היום כפי כוחה, ואשה זו ציערה עצמה ועשת הרבה, א"כ י"ל דס"ל לר"ע שהוא לעצמה, ועיין.
- (ג) **אלא מעתה, בייש סוסתו של חבירו וכו'- הק' תוס'**, מאי פריך, והלא במתני' אינו נותן לאש בושת שלם ולאיש לבד דמי בושתו, אלא מחלק האשה נותנין לבעל, ואם לא היתה האשה בת בושת, וממילא לא היו נותנין לה, ה"ה לבעל לא היו נותנין, ומאי פריך מבייש סוסתו דלאו בת בושת היא, והניח בקו'. עוד הק' **בשטמ"ק**, דלא מצינו סוגיא שהתחיל "אלא מעתה", אלא על שקלא וטריא, או על מימרא, כדרך אי אמרת בשלמא. והביא מה שהק' **הירושלמי** על דין המשנה דבסתר נוטל חלק א', הרי כיון שהי' בסתר, א"כ לא נתבייש האיש כלל, ולמה יש לו כלום. ות"י שהוא מפני צער, שנצטער עמה. וביאר השטמ"ק דאולי כוונת הבבלי להק' כע"ז, אם יש להבעל בושת של אשתו כשהיא נתבייש בסתר, א"כ נמצא דאע"פ שלא נתבייש כלל, מ"מ יש לו בושת, כיון שיש בה צד בושת, א"כ י"ל ה"ה לענין סוסו, דאע"פ שהסוס לאו בר בושת היא, אבל כיון דהאדון של הסוס בר בושת הוא, י"ל דבצד א' בבושת יש לו בושת. אבל כל זה הוא רק אם אמרי' דמה דתנן "בזמן שבסתר" קאי על בושת ופגם, אבל אם קאי רק על פגם, לק"מ. וא"כ, זהו מה דאמרי' "אלא מעתה", דהיינו מדקתני בושתה ופגמה, ומשמע דעל שניהם קאי, א"כ ממילא יש להק' דה"ה בייש סוסתו של חבירו וכו'.
- (ד) **וסוס בר בושת הוא- פי' הרשב"א**, כלומר, בר הכי שיתבייש האדון בחבלתו.
- (ה) **לא שנו אלא בו, אבל בבגדו פטור- ע' במאירי** שכ' דמה דאמרי' דרק בבגדו פטור, היינו אפי' אם לבשו, וכן הא דפטור על סוסו, אפי' אם רוכב עליו. אולם הביא מיש מפרשים דכ' דמה דאמרי' בבגדו פטור, היינו דוקא אם אינו לובשו, אבל אם לובשו חייב, דאז הלובש עצמו נתבייש, וכן לענין סוסו, מה דאמרי' דפטור על סוסו, היינו דוקא אם אינו רוכב עליו, אבל אם רוכב עליו חייב, דאז הרוכב עצמו נתבייש.
- (ו) **בבגדו לית ליי זילותא- כ' הקובץ שעורים** (רכ"ב) שיש ב' פירושים. (א) דבבגדו ליכא זילותא להבגד, אף דאיכא זילותא לבעל הבגד, מ"מ ליכא חיוב תשלומי בושת אלא חובל בגופו, אבל באשתו איכא זילותא לאשתו, והבעל זוכה מחלק האשה. (ב) בבגדו באמת ליכא זילותא לבעליו, אבל באשתו איכא זילותא להבעל.
- (ז) **יכול הוא שיאמר לאחיך הייתי רוצה ליתן ולך א"א ליתן- פרש"י**, יכול לומר לו או חלוץ או ייבם, אבל אחיו או יתן, או תשב עד שילבין ראשה. והק' **הריטב"א** דהא לא קיי"ל כן להלכה, אלא כאדמון דאמר דיכולה לטעון אבא פסק עלי, מה אני יכול לעשות, או כנוס או פטור. וא"כ, אפי' אם אחיו הי' בחיים, אינו כופה לבת, אלא יוציא האב בדיינין אם יוכל, ובין אם יוציא מן האב ובין שלא יוציא, כופין אותו לכנוס או לפטור. וע' **בפני יהושע** דכ' דס"ל לרש"י דמה שנח' אדמון וחכמים אם יכול לומר שתשב עד שתלבין ראשה, היינו דוקא אם אין ממון לאב, אבל היכא שיש ממון לאב, אז י"ל דאף אדמון מודה דתשב עד שתלבין ראשה. וע' מש"כ לפרש מה שהכריחו רש"י לפרש כן.
- (ח) **וכנגד השום הוא פוסק פחות חומש- פרש"י**, דפוחתין חומש משום דמשתמשין בהן, ועי"ז הם נפחתין. ועוד, הרי הדרך הוא לשום הכלים טפי משוים, ולכן אין החתן מקבל ע"ע אלא פחות חומש מהשומא. וע' **בתוס'** שכ' ההכרח להב' טעמים. וע' **במהרש"א** שהבין בדעת תוס' דצריך לב' הטעמים כדי לפחות חומש, ובא' גרידא לא סגי, וע"ש איך שמפרש כן בל' התוס'. אולם ע' **בקובץ שעורים** (רכ"ג) שהבין בדעת תוס' דבכל טעם לחודי' סגי, והק' מבבא דמתני' דקתני דשום מנה ושוה מנה שאין לו אלא מנה, ולמה אין לו אלא מנה, נהי דהשומא הי' בדיוק,

אבל מ"מ הרי נפחתין מאליהן, ולמה אין פוחתין חומש, והניח בקו'. וע' במהר"ם שי"ף שג"כ נקט כהקו"ש בדעת תוס', והי' נתקשה בקו', וכ' דמיירי בדבר שאינו נפחת, כגון פרקמטיא, ע"ש עוד בזה.

(ט) **רשב"ג אומר הכל כמנהג המדינה** - כ' הריטב"א דלכאו' היינו יכולין לומר דרשב"ג לא קאי אלא על הסיפא לענין קופה, אבל בתוספתא מבואר דאף על הרישא קאי. עוד כ' דלא נח' ת"ק ורשב"ג בזה, אלא ת"ק מיירי שלא הי' מנהג בזה, אבל היכא שיש מנהג, אף הת"ק מודה דאזלי' בתר המנהג. אבל הרמב"ן כ' דנח' בזה הת"ק ורשב"ג, היכא שאין מנהג בעיר לפחות ולהוסיף, הת"ק ס"ל דמ"מ פוחתין ומוסיפין, אא"כ התנו בעיר דוקא שלא להוסיף ולפחות, אבל בלא"ה פוחתין ומוסיפין, ובזה פליג רשב"ג וס"ל דהכל כמנהג, ואם המנהג שלא לפחות ולהוסיף, אין פוחתין ומוסיפין. אולם הוסיף הרמב"ן דאף לדעת רשב"ג בעיר חדש, שבין בה מנהג, שפוחתין ומוסיפין כדאי' במשנתנו.

(י) **ליום ראשון או לכל יום ויום** - תמה תוס', אם כדמסיק דנותנין לה לכל שנה ושנה, א"כ במהרה יכלה אותו ממונ'. ולכן כ' דעשר דינר יתן לה לכל מנה להתקשט לעולם, והשאלה הוא, אם יתן לה בב"א, והיא תשמרנו להתקשט בו עד שתכלה, ומשם ואילך אין קצבה לתכשיטין. ומשמע דנותנין לה בכל יום, והשאלה היא במשך כמה זמן נותנין לה בכל יום, אם לשבת, חודש, וכו'. וביאר המהר"ם שי"ף דלפי תוס' הביאור הוא דאם נותנין לה כפי היום רק למשך שבת א', א"כ לאחר השבת נותנין לה השאר, וכן לחודש, ולמסקנא נותנין לה בכל יום עד שיכלו. וע"ע בריטב"א דכ' דהשאלה הוא אם ביום א' ניתן לה (כתוס'), או בכל שבת, או בכל חודש, ומשמע קצת דכוונתו דשאלת הגמ' הוא אם נותנין לה הכל בב"א, או כל צורך השבוע נותנין בב"א, וצ"ע בכל זה. וע"ע במאירי שכ' לפרש באו"א, דהשאלה הוא אם יש לה תביעה עליו רק ליום א', ואם עבר יום ראשון שוב אינה יכולה לתובעו, שיום הברכה כבר עבר, או דלמא לשבת א', דהיינו לזמן השבע ברכות, וכו'.

(יא) **שפסקו לה ד' מאות זהובים** - כ' תוס' דאע"פ דלפי חשבון הכתוב בכתובתה, אלף אלפי דינרי זהב, הי' להם לפסוק יותר לפי חשבון, כיון שלא היתה צריכה יותר לא פסקו לה. וכ' בשטמ"ק שאין ליישב ע"פ מש"כ תוס' לעיל, וזהו החשבון של יום א', דא"כ ודאי לא יהי' שייך מה שאמרה להם כך תפסקו וכו'. אכן ע' ברש"י שכ' דבאמת כך היתה הפסיקה ליום א', ולפי"ז לא ק' קו' תוס'. וע"ע במהר"ם שי"ף שכ' דמה שלא רצה תוס' לפרש כפרש"י, היינו משום דא"כ יהי' נפשט בעיית הגמ' דלעיל, דנמצא דנותנין לה בכל יום הקישוט לאותו יום.

(יב) **ואמרי לה חסד** - פי' המהר"ם שי"ף דנקט דוקא חסד, ולא צדקה, שהרי גדולה חסד מצדקה בג' דברים, ורק אם היו עושים חסד עם ממונן, הי' ממונן נשמר.

(יג) **ושל בית חמין וכו'** - פי' ההפלאה, צ"ל שהי' ידוע לו שבית חמיה נתנו צדקה כדבעי למיעבד, ולא מפני כבוד. עוד כ' דאפי' אם בית חמיה לא נתנו כ"כ צדקה, מ"מ כיון כשמת בעלה הניח עושר רב, וכמבואר לעיל, א"כ היו נתקשה בזה, למה הפסידו היא בשביל חמיה, אטו מקבל מתנה נענש משום שהנותן מתנה לא עשה חסד עם ממונו.

(יד) **אשריכם ישראל** ... ובזמן שאין עושיין רצונו וכו' - כ' המהרש"א דמשמע דהאשריכם הוא על ב' הצדדים, והק', מה שייך אשריכם אהא דאם אין עושיין רצונו וכו'. וביאר דבאמת ב' הצדדים מעלות הם, כי כל אומה יש לה שר ומזל בשמים, משא"כ ישראל, שאין להם שום מזל, אלא חלק ד' הם, וממילא כשאין עושיין רצונו, הרי ד' מסלק שכניתו מהם, והרי הם שפלים ונבזים מכל האומות, אבל הכל מחמת המעלה בא.